

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

О.І.Черноусов¹, І.А.Жмутський¹, І.В.Долина²

¹ аспірант кафедри економіки бізнесу і МEB, НТУ «ХПІ», Харків, Україна

*² професорка кафедри економіки бізнесу і МEB, канд. екон. наук, НТУ «ХПІ», Харків, Україна
Iryna.Dolyna@khp.edu.ua*

У ХХІ столітті промислові підприємства стикаються з безпрецедентними викликами: глобалізація, цифровізація, екологічні кризи, геополітична нестабільність, пандемії та швидкий технологічний прогрес. У таких умовах традиційні моделі ведення бізнесу втрачають ефективність, а здатність до інновацій стає ключовим чинником виживання та розвитку. Інноваційний потенціал підприємства – це не просто наявність нових ідей, а системна здатність до їх генерації, реалізації та комерціалізації. Він охоплює людські ресурси, технології, управлінські практики, фінансові інструменти та організаційну культуру.

У контексті глобальних викликів інноваційний потенціал набуває стратегічного значення. Підприємства, які здатні адаптуватися, впроваджувати нові рішення та швидко реагувати на зміни, отримують конкурентні переваги. Водночас, формування такого потенціалу потребує глибокого аналізу, інвестицій та переосмислення ролі інновацій у корпоративній стратегії.

Актуальність теми зумовлена такими чинниками: глобальна нестабільність (війни, пандемії, зміни клімату) змушують підприємства шукати нові моделі стійкості; зниження ефективності традиційних виробничих процесів (необхідність переходу до industry 4.0); зростання ролі знань і технологій: інновації стають основним джерелом доданої вартості (потреба в адаптивності: швидкість змін вимагає гнучких управлінських рішень); інвестиційна привабливість (інноваційні підприємства мають більше шансів на залучення капіталу); роль промисловості у відновленні економіки (особливо в посткризових умовах); недостатній рівень інноваційної активності в Україні, що потребує наукового осмислення та практичних рішень.

Пропонуємо до вивчення і врахування в інноваційній діяльності промислових підприємств особливості інноваційного потенціалу, визначаємо також їх розгорнуту економічну характеристику.

1. Технологічна гнучкість. Інноваційний потенціал передбачає здатність підприємства швидко інтегрувати нові технології. Це включає модернізацію обладнання, впровадження автоматизації, цифрових платформ, штучного інтелекту. Економічно це дозволяє знижувати витрати, підвищувати продуктивність, скорочувати час виробничого циклу. Гнучкість у технологіях забезпечує адаптацію до змін попиту та ринкових умов. Вона також відкриває доступ до нових ринків і партнерств. Підприємства з високою технологічною гнучкістю мають нижчий ризик втрати конкурентоспроможності. Інвестиції в технології мають високий мультиплікаційний ефект. Вони стимулюють розвиток суміжних галузей і створюють нові робочі місця.

2. Кадровий потенціал. Людський капітал – основа інновацій. Кваліфіковані працівники, здатні генерувати ідеї, працювати в команді, адаптуватися до змін – критично важливі. Економічно це означає, що витрати на навчання, розвиток персоналу та корпоративну культуру є інвестиціями, а не витратами. Кадровий потенціал впливає на здатність підприємства до внутрішніх трансформацій. Високий рівень мотивації та залученості працівників сприяє зниженню плинності кадрів. Це також зменшує витрати

на рекрутинг і адаптацію. Кадровий потенціал формує інноваційне середовище, сприяє міжфункціональній співпраці. У сучасних умовах важливо розвивати soft skills, креативність та підприємницьке мислення.

3. Фінансова спроможність. Інновації потребують фінансування – як внутрішнього, так і зовнішнього. Економічна характеристика фінансової спроможності включає здатність підприємства акумулювати ресурси, залучати інвестиції, управляти ризиками. Високий рівень фінансової стабільності дозволяє реалізовувати довгострокові інноваційні проекти. Це також забезпечує стійкість до зовнішніх шоків. Фінансова спроможність впливає на кредитний рейтинг, партнерські відносини, доступ до грантів. Ефективне управління фінансами дозволяє оптимізувати витрати на R&D. Підприємства з розвинутою фінансовою структурою мають більше шансів на успіх у венчурному середовищі. Вони також здатні створювати власні інноваційні фонди.

4. Організаційна культура. Інноваційна культура – це атмосфера, яка сприяє творчості, експериментам, відкритості до змін. Економічно вона впливає на швидкість прийняття рішень, ефективність комунікацій, рівень залученості працівників. Культура інновацій знижує опір змінам, стимулює ініціативність. Вона також сприяє формуванню внутрішніх лідерів, які просувають нові ідеї. Організаційна культура впливає на імідж підприємства, його привабливість для партнерів і клієнтів. Вона є основою для сталого розвитку та соціальної відповідальності. Інноваційна культура дозволяє підприємству бути не лише реактивним, а й проактивним гравцем на ринку.

Інноваційний потенціал промислового підприємства – це багатовимірна система, що охоплює технології, людей, фінанси та культуру. Умови глобальних викликів вимагають переосмислення ролі інновацій як ключового ресурсу розвитку. Підприємства, які інвестують у свій інноваційний потенціал, отримують стійкість, гнучкість і конкурентні переваги. Вони здатні не лише адаптуватися, а й формувати нові ринки, продукти, моделі бізнесу.

Список літератури:

1. Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Формування системи моніторингу підприємницької діяльності підприємства [Електронний ресурс] // *Економіка: реалії часу*. 2023. № 1 (65). С. 5-11.

2. Перерва П. Г., Косенко А. В., Кобелева Т. О., Маслак М. В. Системний підхід до дослідження цінкових, маркетингових, інвестиційних та інноваційних характеристик трансферу технологій промислової продукції [Електронний ресурс] // *Вісник Національного технічного університету «ХПІ» (економічні науки) : зб. наук. пр.* Харків : НТУ «ХПІ», 2018. № 19 (1295). С. 121–126. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPIPress/54964>

3. Косенко А.В., Перерва П.Г., Кобелева Т.О., Косенко О.П., Ткачова Н.П. Стратегія маркетингу логістичних послуг у підприємницькій діяльності: ціноутворення та політика розподілу // *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки): зб. наук. пр.* Харків: НТУ "ХПІ", 2021. № 1. С. 91-97. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54964>

4. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи машинобудівного підприємства // *Економіка розвитку*. Харків : ХНЕУ. 2010. №2 (54). С.46-50.

5. Перерва П.Г., Косенко О.П., Ткачова Н.П., Ткачов М.М. Формування конкурентного, інтелектуального і маркетингового потенціалу інноваційного підприємництва // *Вісник НТУ «ХПІ» (економ. науки): зб. наук. пр.* Харків : НТУ "ХПІ", 2018. № 20 (1296). С. 36-40.

6. Косенко О.П., Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Кон'юнктура технологічного ринку: оцінка ризиків комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності // *Вісник НТУ "ХПІ" : зб. наук. пр.* Харків : НТУ "ХПІ", 2014. № 33 (1076). С. 76-87.

7. Жегус О.В., Перерва, П.Г. Науково-інноваційний потенціал України та сучасні проблеми його використання // *Вісник НТУ "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва*. Харків : НТУ "ХПІ", 2011. № 26 (1168). С. 174-181.

8. Перерва П.Г. Організація та управління інноваційною діяльністю : підручник / за ред. П.Г. Перерви, С.А. Меховича, М.І. Погорелова. Харків: НТУ «ХПІ», 2008. 1025 с.